

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Asiakastietojen käyttötarkoitukset 2.9.3. osalta todetaan mm., että käyttötarkoituksiin ei arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi. Lieksan kaupunki painottaa, että asiakastietojen käyttötarkoituksia on varauduttava tarkistamaan, kun ne osoittautuvat rajoittaviksi tekijöiksi asiakastilanteessa tarvittavalle tiedonsaannille. Tämänhetkinen tilanne tietojen vaihtamisen osalta on erittäin hankala kunnille, kun tietosuoja kieltää asiakastietojen vaihtamisen työllisyyden edistämistä tekevien tahojen kanssa. Jatkossa tulee huomioida, että tietoja tulee pystyä vaihtamaan kaikkien niiden tahojen kesken, jotka edistävät työllisyyttä. Riippuen työllisyyden hoidon mallivaihtoehdoista, on ehdottomasti varmistettava, että kuntakonserneissa saadaan asiakkaista riittävä tieto (esim. kehitysyhtiöt).

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Lakiesityksen ja TE2024-uudistuksen yksi keskeisistä elementeistä on kannustava rahoitusmalli. Jotta uudistuksen olisi mahdollista saavuttaa sille asetetut tavoitteet, resurssien ja rahoituksen tulee olla oikeassa suhteessa. Rahoitusmallin rakentamisessa on huomioitava kuntien työttömyyden rakenne, jotta kunnat ovat samanlaisessa asemassa rahoituksen ja kannustavuuden suhteen keskenään.

Rahoitusuudistuksessa on pystyttävä huomioimaan myös suhdannevaihtelut.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Esityksen mukaan vastuu työnhakijoille ja yrityksille sekä muille työnantajille tarjottavista palveluista siirrettäisiin pääosin kuntien vastuulle. Lieksan kaupunki on pitänyt uudistuksen lähtökohtaa eli kuntapohjaista työvoimapalvelua kannatettavana. Tämä ei näytä alkuperäisen ajatusmallin mukaisesti toteutuvan, vaan esityksen mukaan tehtävää oltaisiin siirtämässä suurelta osin kuntien

sijaan yhteistoiminta-alueille, mikä ei tue yksittäisten kuntien työllisyyden hoidon edistämistä eikä Lieksan kaupungin uudistukselle asettamia tavoitteita. Esitetty malli itse asiassa kaventaa toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksia useimmissa kunnissa. Esillä olevat kuntayhtymä- tai vastuukuntamalli eivät ole Lieksan kaupungin kannalta tehokkaita malleja työllisyyden hoitoon, kun otetaan huomioon esitetty työvoimapohjajaatus.

Lieksan kaupunki pitää huolestuttavana, että esitetyillä malleilla järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu tullaan erottamaan toisistaan. Eli yhteistoiminta-alueet vastaisivat toiminnasta, mutta rahoitusvastuu säilyisi kunnalla. Tulevaisuuden mallin täytyy olla sellainen, että rahoitusvastuun säilyessä kunnalla, on kunnalla oltava täysimääräinen vaikutusmahdollisuus järjestämisvastuullisena toimijana työllisyyden kokonaisuuteen. Ainoastaan sillä mallilla, että järjestämis- ja rahoitusvastuu ovat samalla toimijalla, päästään asetettuihin tavoitteisiin, ja Lieksa esittää, että mallista luodaan sellainen, että järjestämis- ja rahoitusvastuu ovat samalla taholla.

Hyvinvointialueen rooli, vastuu ja kannusteet suhteessa kuntiin tulee ehdottomasti selkeyttää: myös hyvinvointialueilla tulee olla vastuuta pitkään työttöminä olleiden kustannuksista kuten osa työttömyysturvan perusosasta pitkäaikaistyöttömiä koskien. Hyvinvointialueilta puuttuvat taloudelliset ja lainsäädännölliset kannustimet edistää sosiaali- ja terveystalouksia saavan työttömän parempaa pääsyä työmarkkinoille.

Kunta voisi esityksen mukaan järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä olisi vähintään 20000 henkilöä. Kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä on alle 20000 henkilöä, tulisi muodostaa palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Esityksen mukaan perustelluista syistä (kielellisten oikeuksien turvaaminen tai jos työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä) valtioneuvosto voi antaa vähintään 17000 työvoimapohjan työllisyysalueelle luvan järjestää palveluja.

Lieksan kaupungin toteaa, että esitetty, 20000 työvoiman määrä on keinotekoinen, eikä huomioi kuntien erilaista asemaa keskuskaupunkien ulkopuolella eri puolilla Suomea. Pohjois-Karjalan tilannetta peilaten, ja huomioiden lisäksi vaatimuksen luonnollisesta työssäkäyntialueesta, maakuntaan olisi todennäköisimmin syntymässä yksi työllisyysalue. Tällaisella esityksellä ja toteutuksella alueille syntyisi uusi, kuntapohjainen ja alueellinen työvoimahallintotaso, ja toteutus tulisi siis olemaan hyvin kaukana alkuperäisestä ajatuksesta, jossa työllisyyden hoito siirretään kuntien vastuulle. Lieksan kaupunki vastustaa tällaisen uuden työvoimahallintotason synnyttämistä työllisyyden edistämiseen, eikä työvoimapohjalle tulisi määrätä minkäänlaisia minimirajoja.

Lieksan kaupunki esittää, että järjestämisvastuun tulee olla jokaisella kunnalla, ja kunnat voisivat sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävät järjestävät.

Positiivisena asiana esityksessä on nähtävä, että valtio sitoutuisi korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Huomioiden tämän hetken aikataulun toimintojen siirrosta (loppuvuosi 2024) kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset on perusteltua määritellä siirtovuoden (2024) talousarvion perusteella. Lieksan kaupunki painottaa, että valtionosuusjärjestelmään on pystyttävä tekemään muutoksia joustavasti myös muutoksen jälkeen, jos valtionosuudet eivät jostain syystä kata kaikkia kustannuksia.

Esitys sisältää ehdotuksen palveluiden rahoituksen kohdentamisesta valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin pohjautuen. Kuntien rahoituksesta 30 prosenttia kohdennettaisiin työttömien määrän perusteella (sisältäen työttömät ja palveluiden piirissä olevat asiakkaat) ja 70 prosenttia 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Lieksan kaupunki pitää esitettyä 30 / 70 jakoa epätasa-arvoisena huomioiden rakennetyöttömyyden ja kuntakohtaiset merkittävät erot työikäisen väestön määrässä. Lakiesityksessä on käsittämätöntä, että rakennetyöttömyyttä ja yli 64-vuotiaiden suurta määrää ei pystyttäisi huomioimaan valtionosuuksia määritettäessä sille kuuluvalla tasolla. Lieksan kaupunki esittää, että painoarvoa käännetään toisin päin eli kuntien rahoituksesta 70 prosenttia kohdennettaisiin työttömien määrän perusteella ja 30 prosenttia työikäisen väestön määrän perusteella.

TE-palveluiden rahoituksen osalta esitetään kahden vuoden sopeutumisaikaa, jossa ensimmäisenä kalenterivuonna rahoitus perustuisi 50 prosenttia laskennalliseen nykytilaan ja 50 prosenttia valtionosuuskriteereihin, ja toisen kalenterivuonna 25 prosenttia laskennalliseen nykytilaan ja 75 prosenttia valtionosuuskriteeriin. Kolmannesta täydestä vuodesta lähtien rahoitus perustuisi valtionosuuskriteeriin. TE-palveluiden siirto kuntiin oli tarkoitus toteuttaa alun perin vuoden 2024 alkupuolella, jolloin rahoituksen pohjaksi olisi ollut mahdollista saada suunnilleen kolme täyttä kalenterivuotta. Tämän hetken tiedon mukaan siirto olisi tapahtumassa 1.12.2024. Lieksan kaupunki pitää esitettyä siirtymäaikataulua liian kireänä, ja esittää kolmea täyttä kalenterivuotta rahoituksen pohjan arvioimiseksi. Tämä antaa mahdollisuuden kunnissakin arvioida taloudellisia nettovaikutuksia riittävän pitkällä aikavälillä.

Esityksessä esitetään, että kunnan vastuita työttömyysetuuksien rahoituksessa laajennettaisiin. Rahoitusvastuun alkamista varhennettaisiin nykyisestä ja porrastettaisiin siten, että kunnan rahoitusosuus kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Työmarkkinatuen rahoituksen lisäksi kunnalle tulisi vastuuta peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Rahoitusvastuu koskisi myös palvelun ajalta maksettavaa työttömyysetuutta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnan rahoitusvastuu ei katkeaisi työnhakijan siirtyessä palveluun. Kuntien osalta muutos on erittäin radikaali entiseen verrattuna, ja alustavien ennusteiden mukaan kunnan ns. sakkomaksut kaksinkertaistuisivat nykyisestä. Lieksa pitää käsittämättömänä, että kunnille sysätään tässä muutoksessa näin suuri kustannusvastuun muutos ilman että sen vaikutusta pystytään tarkemmin kunnissa arvioimaan. Kunnat ovat täysin eriarvoisessa asemassa keskenään huomioiden mm. yrityskehityksen työllistämisen mahdollisuudet sekä rakennetyöttömyyden ja kohtaannon ongelmat, jos työmarkkinatuen kuntaosuudet (ns. sakkomaksut) eivät jatkossa vähene kuin ainoastaan ns. aidolla työllistämällä. Ottaen huomioon lakiesityksen sisällön järjestämis- ja rahoitusvastuusta sekä kunnille jäävän roolin isommalla yhteistoiminta-alueella, ei kunnalla ole jatkossa juurikaan

vaikutusmahdollisuutta työllisyyden hoitoon. Tämän vuoksi Lieksan ehdoton esitys on, että valtio kattaa lakiesityksessä kunnille suunnitellut lisäkustannusvastuut.

Lakiesityksessä esiin tuotu työttömyysturvaetuuksien kompensatiomalli tulisi nostaa uudelleen tarkasteluun, jotta kompensatiomalli olisi tasapuolinen kuntien kesken. Kompensatiomallissa olisi otettava huomioon myös väestön kasvun ja vähenemisen aiheuttamat vääristymät.

Laajan työttömyyden kriteeri on esityksessä linjattu siten, että se kattaa myös työllistetyt (mm. palkkatukityöllistetyt). Palkkatuella työllistetyt lisäävät siten kriteerin kasvaessa yksittäisen kunnan saamaa valtionosuusrahoitusta. Arviolta noin 35–40 prosenttia palkkatuella työllistetyistä henkilöistä on työskennellyt kunnissa. Uuden mallin mukaan kunnat eivät voisi myöntää palkkatukea itselleen, jolloin aiemmin kuntiin palkkatuella työllistetyt tippuvat laajan työttömyyden kriteerien ulkopuolelle. Tämä vaikuttaa suoraan kunnan valtionosuuteen. Palkkatukityön tulee olla mahdollinen kunnissa siten, että kyseiset henkilöt lasketaan osaksi laajan työttömyyden kriteeriä sekä heistä aiheutuvat kustannukset laskettaisiin ja raportoitaisiin siten, että ne vaikuttavat valtionosuuspohjaan. Palkkatukiudistus on parhaillaan menossa ja muutokset tulisivat voimaan jo vuoden 2023 alusta alkaen.

Lieksan kaupunki on huolissaan, että työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta aiheuttaa epäselviä tilanteita, jos järjestämistä vastuu ja rahoitusvastuu eriytyvät uudessa mallissa. Kuka määrittelee yksiselitteisesti, kuuluuko esimerkiksi vastuu havaituista epäkohdista järjestäjälle vai tuottajalle tai molemmille. Tämäkin puoltaa sitä, että järjestämis- ja rahoitusvastuu tulee olla yksissä käsissä.

Esityksessä on nähtävä puutteena se, ettei siinä selkeästi yksilöidä, mitkä tehtävät siirtyvät valtiolta kunnille ja mikä on kyseisiä tehtäviä hoitavan henkilöstön määrä. Esityksestä ei myöskään ilmene, lakkautuvatko jotkin tehtävät tai korvautuvatko ne uusilla. Lieksan kaupunkia ihmetyttää myös, millä perusteella osa palveluista ei siirtyisikään kunnille, vaan ne olisivat jäämässä valtiolle (esim. henkilöasiakkaiden puhelinpalvelu sekä alkavan yrittäjän ja työnantaja-/yritysassiakkaan puhelinpalvelut). Nämä asiat on syytä tarkentaa varsinaiseen lakiesitykseen.

Lieksan kaupunki kantaa huolta lakiesityksessä myös siitä, että työkokeilun enimmäiskestoa oltaisiin linjaamassa kuudeksi kuukaudeksi nykyisen 12 kuukauden sijaan. Kaupunki esittää, että työkokeilun enimmäiskesto säilyisi edelleen 12 kk pituisena. Positiivisena on toki nähtävä, että työkokeilussa myös kunta on nähty yhtenä työkokeilun toteuttajana, mikä puoltaisi ehdottomasti sitä, että kuntaan olisi jätävä myös palkkatukityöllistämisen mahdollisuus.

Työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta (typ) ehdotetaan säädettäväksi uusi laki. Lieksan kaupunki on ko. lakiesityksen omassa lausunnossaan kyseenalaistanut sen, että kuntaa ei ole huomioitu monialaisen tuen yhteistoimintamallissa. Verkostossa olisivat mukana työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Verkostoon tulee lisätä kunta

toimijana. Ilman kunnan mukanaoloa kyseiseen toimintaan kuuluvien asiakkaiden palveluprosesseja ei voida yhteensovittaa kunnan muiden toimintojen kanssa. Lisäksi kaupunki kritisoi typ-toiminnan rahoitusvastuiden jäämistä edelleen kunnille erillisenä kustannuseränä irrallisena TE2024-uudistuksesta.

Lakiesityksen mukaan KEHA-keskukset hoitaisivat nuorten valmennuksen toteuttamisen. Lieksan kaupunki kysyy, että mihin perustuu KEHA-keskuksen rooli nuorien osalta, kun valmennusten tulisi selkeästi kuulua kaikkien kohde- ja ikäryhmien osalta kuntien toteutettavaksi.

Samalla tavalla on tarkoituksena jakaa työttömyysturvatehtävät valtion ja kuntien toimivaltaan. Tämä ei mahdollista kunnissa uuden työllisyysmallin tehtävien hoitoa asiakkaiden kannalta kokonaisuutena, joten Lieksan esitys on, että vastuu keskitetään selkeästi kunnille.

Lakiesityksen mukaan KEHA-keskus vastaisi työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista (mm. valtakunnallinen tietovaranto, asiakastietojärjestelmä). Lieksan kaupunki pitää linjausta kannatettavana. Keskittämällä varmistetaan esimerkiksi valtakunnallisten tilastojen vertailukelpoisuus. Esitys antaisi mahdollisuuden työvoimaviranomaisille käyttää asiakastietojen käsittelyyn myös muuta asiakastietojärjestelmää kuin valta-kunnallista kokonaisuutta, mikä on kannatettava esitys. Tässä on kuitenkin huomioitava, että järjestelmien välillä tulee toteuttaa integraatioita tiedonsiirron varmistamiseksi, mikä tulee huomioida kustannuksia lisäävänä asiana myös valtionosuustarkastelussa.

Hallituksen esityksessä määritellään, että kehittämis- ja hallintokeskus sekä työvoimaviranomaiset ovat varannon yhteisrekisterinpitäjiä. Vastuukysymyksiä on ehdottomasti lopullisessa lakiesityksessä selkeytettävä, että vastuut henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa ovat yksiselitteisiä.

Lieksan kaupunki kantaa huolta tietosuojasetuksen sisällöstä ja sen vaikutuksesta käytännön toimintaan. Kyse on siitä, kenellä ja missä tilanteessa on mahdollista käsitellä asiakkaiden henkilötietoja esimerkiksi lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi. Tietosuojasetuksen mukaan rekisterinpitäjällä (esim. kunta) on oikeus käsitellä tarpeellisia tietoja, mikä on hyvä asia. Ottaen huomioon TE2024-muutoksen lähtökohdan kuntien kannalta, tietosuojan tulisi mahdollistaa tarpeellisten asiakkaiden henkilötietojen vaihto koko työllisyysverkoston sisällä, huomioiden mm. kehittämisyritykset ja oppilaitokset. Jos tällaiseen, ns. yhden luukun palveluperiaatteeseen ei tulevalle muutoksella asiakkaan kannalta päästä, vesittää se alkuperäisen tavoitteen työllisyysasioiden kokonaiskoordinoinnista koko verkoston kesken.

Asiakkaiden tietojen siirtäminen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien sote-palveluiden ja kuntien vastuulla olevien työllisyyspalveluiden välillä tulee aiheuttamaan ongelmia, jotka on huomioitava lain valmistelussa. Kuntouttava työtoiminta siirtyy hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta, ja kuntouttavan työtoiminnan jatkopolutuksena ovat mm. työkokeilut ja palkkatukityöt, jotka

puolestaan kuuluvat työvoimaviranomaisille. Asiakkaan kannalta on välttämätöntä, että työllisyysverkoston sisällä voidaan siirtää tarpeellisia asiakastietoja hyvinvointialueen ja kunnan välillä. Lieksa esittää, että laissa on vahvistettava perusta tiedonvaihdon.

Lieksan kaupunki toteaa, että kuntakonserneissa yritysten ja työvoiman kohtaanto sekä asiakastarpeiden huomioiminen ovat ydintehtäviä. Tämän vuoksi uuden mallin tulee olla sellainen, että se tunnistaa myös kuntien erilaisen organisoitumisen ja kehitysyhtiöiden roolin työllisyyden hoidossa ja erityisesti osaavan työvoiman saatavuudessa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaannolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Valmistelun pohjalta esitetään perustettavaksi työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta. Lieksan kaupungille jää epäselväksi sen tehtävät ja rooli kokonaisuudessa. Alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantaryhmät voivat olla hyviä foorumeita mm. tiedon vaihdon kannalta, mutta eri ryhmien rooli ja tehtävät on selkeytettävä.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Lieksan kaupunki pitää erittäin valitettavana, että muutoksen jälkeen palkkatukea ei olisi mahdollista myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle eikä myöskään näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle. Huomioiden erityisesti kunnat, joissa on paljon rakennetyöttömyyttä ja kokonaistyöttömyys on suuri, palkkatukipaikkojen tarjoaminen kuntakonsernin sisällä on ollut merkittävä tekijä työllisyyden edistämässä ja erityisesti asiakkaiden poluttamisessa kohti avoimia työmarkkinoita. Kunnat pystyvät myös tarjoamaan sellaisia monipuolisia palkkatukityöpaikkoja, joita muut toimijat eivät välttämättä pysty tarjoamaan alueella johtuen mm. yhdistysten vähäisestä määrästä.

Jos kunnat eivät voi enää tarjota palkkatukipaikkoja, on suurena riskinä, että kuntien työttömyysprosentti heikkenee entisestään, kun asiakkaille ei löydy riittävästi palkkatukipaikkoja alueen yrityksistä tai yhteisöistä. Tämä osaltaan kasvattaa kuntien rahoitusvastuuta työllisyyden hoidossa.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämiselvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)

- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

-
Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Lieksan kaupunginhallitus on antanut 4.4.2022 §113 lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeksi työllistämistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (typ) annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Lieksan kaupunki on painottanut lausunnossa mm. seuraavia asioita:

Perusteluissa jää epäselväksi se, millainen rooli kunnalla on monialaisessa yhteispalvelussa vuodesta 2023 lähtien. Nykyinen esitys rajaa kuntien vapaaehtoisuuteen perustuvat palvelut sekä henkilöstön pois TYP-työstä. Myöskään kustannusvastuuta ei voi jäädä kunnille, jos kunnat lakiesityksen mukaisesti rajataan pois toteuttajaosapuolista.

Jos kunnille ollaan esittämässä kustannusvastuuta, sen jakautuminen kuntien ja hyvinvointialueiden kesken tulee arvioida, perustella ja säätää ennen lain säätämistä. Jos perusteluiden taustalla on jo vuoden 2024 jälkeinen tilanne, jolloin työvoimapalvelut siirtyvät kuntien järjestettäväksi, tämä tulisi kirjoittaa perusteluissa esiin.

Lakiluonnoksen 7 §:ää koskevien perustelujen mukaan voimassa oleva TYP-lain 7.1 §:ää ei muutettaisi. Eli kuntaa ei korvattaisi hyvinvointialueella. Tämä ei ole millään tavalla loogista, koska kaikissa muissa pykälissä kunnat on korvattu hyvinvointialueilla. Ratkaisu merkitsisi sitä, että kunnat nimeäisivät edelleen henkilöt, jotka johtavat monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtoryhmän

asettamissa puitteissa. Esityksessä TYP-työtä johtavan henkilön nimeäminen säilyisi siis kunnilla, vaikka kunnan rooli TYP-työssä on ollut sosiaali- ja terveystyöpalvelujen järjestäjä ja sen roolin muutos on juuri näiden lakimuutosten taustalla. TYP-työtä johtavan henkilön nimeämisen jääminen tässä esityksessä kunnille on erikoista, huomioiden että kaikki kunnat eivät ole mukana työllisyyden kuntakokeiluissa. Jos kunnilla ei ole lain mukaan virallista roolia TYP-työssä ennen vuoden 2024 TE-palvelu-uudistusta, niin voiko kuntien nimeämä henkilö johtaa TYP-työtä. Esityksessä ei ole otettu kantaa myöskään TYP-johtajasta aiheutuvien kustannusten jakoon: vastaisiko hyvinvointialueet, TE-palvelut ja Kela myös kuntien nimeämän TYP-johtajan ja -toiminnan kustannuksista. Tällä hetkellä kunnat vastaavat osaltaan kustannusten jaosta, mikä ei voi olla pohjaesityksenä tulevalle mallille.

Huomioitava on, että samanlaista verkostoyhteistyötä samojen toimijoiden toimesta tehdään myös muiden asiakkaiden parissa, ja olisi hyvä miettiä, että onko tällaiselle erilliselle TYP-verkostolle tarvetta kaikilla paikkakunnilla vai voiko toimintaa tehostaa muulla tavalla. Erillisen TYP-verkoston pitämisellä on oltava asiakkaalle ja verkostolle selkeä lisäarvo; huomioiden myös tulevat muutokset työllisyyden hoidossa. Mikäli lakimuutos toteutetaan esityksen mukaisesti ja kuntia ei enää mainita laissa, perustuisi kuntien palvelujen tarjoaminen vapaaehtoisuuteen. Samalla se perustuisi myös asiakkaan suostumukseen. Asiakkaille olisi hämmäntävää, jos aiemmin osana TYP-työtä tarjottu palvelu muuttuisi lakimuutoksen myötä suostumusperustaiseksi. Vaarana on myös, että TYP-toiminta hiipuu siellä, missä ei ole työllisyyden kuntakokeiluja ja asiakkaat eivät enää ohjautu TYP-palveluihin. Asiakkaan tilannetta ei tarkastella kokonaisvaltaisesti, jolloin asiakkaan palvelutarpeen mukainen monialaisuus ei enää toteudu. Lieksan kaupunki tähdentää, että tässä muuttuvassa tilanteessa olisi hyvä pohtia, tuoko TYP-palvelu kaikille paikkakunnille samaa lisäarvoa, vai onko palvelu toteutettavissa muulla tavalla, esimerkiksi työkyvyn tuen tiimejä hyödyntäen sekä arvioiden POMA-mallin mahdollisuuksia tulevaisuudessa asiakastyön toteuttamiseen.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

TE-palveluiden siirto olisi tapahtumassa kunnille liikkeenluovutusperiaatteella. Lieksan kaupunki painottaa, että mallin ehtojen on ehdottomasti oltava sellaisia, että vastaanottavalle taholle tuleva muutos on kustannuksiltaan neutraali myös pidemmällä aikavälillä, eikä muodostu kohtuuttomaksi aiheuttaen kustannusten lisäystä. Liikkeenluovutuksessa on huomioitava mm. mahdollinen palkkaharmonisoinnin vaikutus, ja pystyttävä tarvittaessa neutralisoimaan sen vaikutus kunnille lisääntyvillä valtionosuuksilla.

Lieksan kaupunki edellyttää, että vastaanottava taho pystyy neuvottelemaan liikkeenluovutuksen yhteydessä siirtyvien henkilöiden toimenkuvista. Huomioiden edelleen TE2024-muutoksen alkuperäisen tavoitteen, kunnilla on oltava mahdollisuus muokata työllisyyskokonaisuutta siten, että se vastaa parhaiten juuri ko. alueen tarpeita.

Lisäksi kaupunki painottaa, että kunnille on korvattava kustannukset täysimääräisesti kaikista muutosten mukanaan tuomista kustannuksista (mm. järjestelmäintegraatiot) riittävän pitkällä

tarkastelujaksolla. On nähtävä, että osa kustannuksista voi olla ns. kertaluonteisia kustannuksia, ja osa kustannustarpeista ilmaantua vasta pidemmällä viiveellä.

Lieksan kaupunki ymmärtää muutoksen alkuperäisen ajatuksen ja kannattaa sitä, mutta nykyisessä muodossa muutos tuntuu enemmän tehtävien siirroilta kuin oikean uudistuksen tekemiseltä. Pohja-ajatus esim. palkkatukityöllistettyjen ja työkokeilujen linjausten, samoin kuin rahoitusvastuiden osalta näyttäisi siltä, että rakenteilla on ns. ideaalimalli, joka ei millään tavalla kuitenkaan huomioi esimerkiksi alueiden pitkäaikaistyöttömyyttä, työttömyyden rakennetta ja työttömien mahdollisuuksia sijoittua avoimille työmarkkinoille. Tällaisenaan malli ei ole kannatettava, vaan vaatii muutoksia, jotta kaikki kunnat olisivat muutoksessa tasa-arvoisessa asemassa.

Muihin pyydettyihin asiakohtiin Lieksan kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Leinonen Sari

Lieksan kaupunki - kaupunginhallitus 13.6.2022 § 210